

Bevarandeplan för Natura 2000-området *SE0540178 Slöta Trädgården*

Natura 2000

Natura 2000 är ett ekologiskt nätverk av värdefulla naturområden inom EU. Utpekande av Natura 2000 - områden bygger på krav som finns i EU:s fågeldirektiv och art- och habitat-direktiv. Syftet är att hejda utrotning av vilda djur och växter och att hindra att deras livs-miljöer förstörs. Alla medlemsländer ska peka ut områden dels för fåglar som anges i EU:s fågeldirektiv, dels för naturtyper och arter som anges i art- och habitatdirektivet. Genom utpekandet åtar sig länderna att de utpekade värdena i områdena ska bevaras långsiktigt. Natura 2000-nätverket är en av hörnstenarna i EU:s arbete för att bevara biologisk mångfald. I fågeldirektivet och habitatdirektivet listas 170 naturtyper och sammanlagt cirka 900 växt- och djurarter som särskilt värdefulla. 90 av naturtyperna och drygt 100 av djur- och växtarterna i habitat- direktivets bilaga 1 och 2 finns i Sverige. Därtill häckar regelbundet cirka 60 av fågeldirektivets fåglar i vårt land.

Bevarandeplaner

För varje Natura 2000- område ska Länsstyrelsen ta fram en beskrivning. Detta ska göras i särskilda bevarandeplaner eller i en skötselplan om området även är naturreservat. I planen ska det finnas en beskrivning av området med bevarandesyfte, bevarandemål och beskrivningar av de naturtyper och arter som ska bevaras och bidra till gynnsam bevarandestatus. Hot mot Natura 2000-områdets arter och natur- typer, och behov av bevarandeåtgärder, t ex skydd eller skötsel, ska beskrivas. Informationen ska under- lätta förvaltningen av området och tillståndsprövningar enligt miljöbalken.

Bevarandeplanen ska fastställas av Länsstyrelsen, som även är ytterst ansvarig för att målsättningen med området uppfylls. Bevarandeplanen ska revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningar för området ändras. Den ska tas fram och hållas aktuell i dialog med berörda intressenter, och det är värdefullt om den som har ny information kontaktar Länsstyrelsen. Bevarandeplanen är inte ett juridiskt bindande dokument. För formell reglering av skydd eller skötsel kan andra beslut behövas, t ex skydds- beslut för naturreservat. Föreskrifter enligt eventuella skyddsbeslut gäller parallellt med den tillstånds- plikt som gäller inom Natura 2000.

I bevarandeplanen redovisas gränser, naturtyper och arter enligt bästa tillgängliga kunskap. I de fall där ny kunskap har till kommit, har Länsstyrelsen för avsikt att föreslå dessa ändringar till regeringen när nästa tillfälle ges. Vid förvaltning och tillståndsprövning utgår man ifrån i verkligheten förekommande naturtyper, varför det är nödvändigt att bevarandeplanen redovisar dessa, även om de inte har hunnit beslutas av regeringen.

Tillståndsplikt och samråd

För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det kan även gälla åtgärder utanför Natura 2000-området, om de kan påverka miljön i området. Detta regleras i miljöbalken (7 kap. 27-29§§). Då det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka naturvärden behöver man samråda med Länsstyrelsen före genomförandet. Vid skogsbruksåtgärder hålls samråd med Skogsstyrelsen. Mer information finns hos Länsstyrelsen, läs på webben eller kontakta en handläggare.

Kartor

Information om naturtypers utbredning och arter i ett enskilt område går att hitta med hjälp av kartverktyget Skyddad natur. Det kan nås på Naturvårdsverkets hemsida genom att söka på ”*kartverktyget skyddad natur*”. I kartverktyget söker du upp aktuellt område och klickar på namnet för mer information.

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Therese Ericsson

Bevarandeplan för Natura 2000-området SE0540178 Slöta Trädgården

Kommun: Falköping

Områdets totala areal: 1,1 ha

Bevarandeplanen uppdaterad av Länsstyrelsen: 2016-03-24

Bevarandeplanen fastställd av Länsstyrelsen: 2016-12-21

Markägarförhållanden:

Privat

Regeringsbeslut, historik:

SPA: Nej, pSCI: 1998-12-01, SCI: 2005-01-01, SAC: 2011-03-01, regeringsbeslut
M2010/4648/Nm

Naturtyper och arter som ska bevaras i området:

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:

7230 - Rikkärr

Bevarandesyfte

Det överordnade bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EUs fågeldirektiv eller art- och habitatdirektiv. För det enskilda Natura 2000-området är det överordnade syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper eller arter som utgjort grund för utpekandet av området.

Prioriterade bevarandevärden: Att bevara ett öppet hävdpräglat extremrikkärr med artrik flora med flera sällsynta och krävande arter.

Motivering: Områdets rikkärr har mycket höga naturvärden med flera sällsynta och krävande arter bland kärlväxter och mossor. Vidare är rikkärr en hotad och prioriterad naturtyp inom naturvårdsarbetet både i Sverige och inom EU.

Prioriterade åtgärder: Att säkerställa en regelbunden och långsiktig hävd av rikkärret så att det hålls öppet och fritt från igenväxningsvegetation samt att förhindra att området hydrologi och hydrokemi påverkas negativt.

Beskrivning av området

Natura 2000-området Slöta Trädgården ligger cirka en kilometer sydost om Slöta i Falköpings

kommun. I området finns ett fint och ganska intakt extremrikkärr som är extensivt betat. Kärrret är källpåverkat och de mellersta delarna av kärrret är mycket blöta. I rikkärrensfloran finns kärllväxter som näbbstarr, ängsnycklar, blodnycklar, vaxnycklar, kärrknipprot, gräsull och majviva. Bland mossorna finns rikkärsarter som späd skorpionmossa, kalkkällmossa och källtuffmossa.

Vid våtmarksinventeringen 1976 beskrevs hela området som ett öppet rikkärr. Därefter måste hävden ha upphört eller varit allt för extensiv under flera år, vilket bidrog till att kärrret började växa igen. År 2009 utfördes en större röjningsinsats, inom åtgärdsprogrammet för bevarande av rikkärr, för att öppna upp kärrret och gynna de ljuskrävande rikkärsarterna. Idag består cirka 60% av området av öppet rikkärr, omkringliggande mark består av ung lövsumpskog. Kärrret ingår sedan flera år tillbaka i en större betesfälla.

2015 genomförde Länsstyrelsen uppföljning av vissa gräsmarker i länet, däribland i detta område. Inventeringen visade att hävden har blivit bättre i området, men fortfarande fanns inslag av igenväxningsvegetation i form av sly och buskar. Artrikedomen bland kärllväxter och mossor var fortfarande hög, men skulle på sikt i takt med fortsatt hävd och kompletterande röjningsinsatser kunna bli ännu bättre.

I närheten till Slöta Trädgård finns ytterligare Natura 2000-områden med rikkärr; Sjöängen (SE0540013) och Slöta Jutagården (SE0540177)

Vad kan påverka negativt

- Dikning och andra markavvattnande åtgärder, även i angränsande mark, kan påverka rikkärrets hydrologi och hydrokemi på ett negativt sätt.
- Upphört bete eller svagt betetryck kan leda till igenväxning och utarmning av den hävdgynnade floran.
- Alltför hårt bete eller bete med för tunga djur kan orsaka trampsador.
- Gödsling, tillskottsutfodring och sambete med gödslad vall är exempel på åtgärder som ger näringstillförsel till marken vilket kan missgynna den konkurrenssvaga floran.
- Nedfall av luftburna föroreningar och kväve kan påverka artsammansättningen i fältskiktet negativt.
- Kalkning och insådd av främmande arter kan påverka floran negativt.
- Användning av avmaskningsmedel som innehåller avermectin kan vara negativt för den dynglevande insektsfaunan.
- Skogsbruk på angränsande fastmark, speciellt uppströms kärrret, kan påverka naturvärdena negativt, exempelvis i form av ökad näringstillförsel, vilket kan bidra till igenväxning. Avverkning kan dock medföra ökat ljusinsläpp, vilket är gynnsamt för rikkärsarterna. Eventuellt skogsbruk i närheten av kärrret bör ske varsamt.

Bevarandeåtgärder

Gällande regler:

- Förutom vad som i övrigt gäller enligt miljöbalken och annan miljölagstiftning krävs tillstånd för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Tillstånd krävs inte för verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändiga för skötseln och förvaltningen av det berörda området (7 kap 28 a § miljöbalken).
- Förbud mot markavvattning gäller i hela länet.
- Området ligger inom riksintresse för naturvård (NRO 14107 Ålleberg, Åslesänkan och Sydöstra Falbygden)
- Området omfattas till största del av biotopskydd. Beslut 1995-02-20.

Skydd:

Förutom Natura 2000-bestämmelserna omfattas kärret till största del av biotopskydd, vilket har upprättats i syfte att förhindra verksamheter som kan skada rikkärret.

Skötsel:

- Området bör hävdas genom bete eller slåtter. Betet bör vara av sådan omfattning att igenväxninga av kärret motverkas och att ingen skadlig ansamling av förna sker. Betet får dock inte vara för intensivt samt att betesdjuren inte får vara för tunga då marktäcknet och trampkänsliga arter kan ta skada.
- Kompletterande slåtter, hjälpslätter, om djuren inte betar i tillräckligt stor utsträckning i det våta kärret.
- Røjning av sly vid behov.
- Restaurering av de angränsande, igenväxande fuktiga betesmarker som omger rikkärret är angeläget.

För närvarande (2015) sker årligt bete av markägaren och kompletterande røjningsåtgärder av Länsstyrelsen vid behov. Marken omfattas inte av miljöstöd.

Övrigt:

Myrbräcka är en av de skyddsvärda arterna inom EU:s art- och habitatdirektiv samt rödlistad i Sverige. I det närliggande rikkärret Sjöängen har arten en av sina få förekomster i södra Sverige. Möjligheten att plantera in myrbräcka i Slöta Trädgården bör därför undersökas och om det kan anses lämpligt göras försök med inplantering för på sikt bidra till gynnsam bevarandestatus på regional nivå för denna art. Växtmaterial till en eventuell inplantering måste vara från den närliggande populationen. Inplantering måste följas av lämplig skötsel.

Från 1990-talet finns observationer av stor ögontröst från Slöta Trädgården. På senare år har den inte återfunnits. Denna art finns endast på ett tiotal platser i länet och anses som starkt hotade. Möjligheten att återinplantera stor ögontröst i rikkärret bör undersökas och om det kan anses lämpligt göras försök med inplantering även för denna art. Även i detta fall gäller att växtmaterial till en eventuell inplantering måste vara från den närliggande populationen och att inplantering måste följas av lämplig skötsel. En lyckad inplantering kan på sikt bidra till gynnsam bevarandestatus för stor ögontröst.

Uppföljning av naturtyper och arter

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs. Uppföljningen ska ske enligt de manualer för skyddade områden som har tagits fram av Naturvårdsverket. Mätbara mål, så kallade målindikatorer, ska registreras i databasen SkötselDOS. Dessa målindikatorer följs sedan upp. Målsättningen är att kunna se om de bevarandemål som satts upp i bevarandeplaner och skötselplaner uppfylls, att skötseln fungerar och att Natura 2000 - naturtyperna och arterna har gynnsamt tillstånd.

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:

7230 - Rikkärr

Areal: 0,63 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

I området finns ett extensivt betat extremrikkärr. Kärrret är källpåverkat och de mellersta delarna av kärrret är mycket blöta. Kärrret har en artrik flora. Bland typiska arter kan man finna; näbbstarr, ängsnycklar, kärrknipprot, gräsull, majviva, späd skorpionmossa, kalkkällmossa och källtuffmossa. Ytterligare arter som förekommer är exempelvis blodnycklar, vaxnycklar, myrtåg och slankstarr. Kärrret är i behov av årlig hävd i form av slåtter eller bete för att inte risker att växa igen. Kompletterande röjningsinsatser av sly och buskar kan ibland även vara nödvändiga.

Den unga lövsumpskogen som idag omger kärrret skulle på sikt kunna restaureras till öppet rikkärr. I första hand bör dock ett gynnsamt tillstånd i det befintliga kärrret uppnås.

För ytterligare beskrivning av kärrret se "Beskrivningen av området".

Naturtypen beskrivs generellt som artrika myrar med hög halt av mineraler och ett högt pH, ofta pH 6-8. Kärrren kan förekomma friliggande i skog eller öppen mark eller som laggkärr vid mossar, som element i sträng-flarkkärr, blandmyrar och aapamyrar. Rikkärr finns även i kanterna av kalkrika och näringsfattiga sjöar, vid kusten, eller i anslutning till källor. Kärrren har en mycket speciell flora och fauna som varierar med t ex krontäckningsgrad, kalkhalt och näringsförhållanden. Här finns många specialiserade arter, varav många är hotade. Rikkärrrens bottenskikt domineras ofta av så kallade brunmossor, men förekomst av vitmossor är också vanligt. Många rikkärr är rika på orkidéer, men även andra kärlväxter som trivs i kalkhaltiga marker. Rikkärrren kan variera från helt öppna till trädklädda samt att vissa är naturligt öppna, medan andra är beroende av röjning, slåtter eller bete. Naturlig hydrologi och hydrokemi är viktigt för naturtypen, mindre äldre ingrepp som orsakat lokal störning av myren kan ibland förekomma. Rikkärr är ofta störningsgymnade eller beroende av hävd. Många tidigare öppna rikkärr har idag växt igen till sumpskog.

Naturtypen är känslig för igenväxning, förändrad hydrologi som t.ex. förändringar i anslutande grundvattenförekomster och förändrad hydrokemi, ökad näringstillförsel och störning av myrens torvbildning samt fragmentering och minskade populationer av karaktäristiska och typiska arter.

Bevarandemål

Arealen av rikkärr (7230) ska vara minst 0,63 hektar. Kärrret ska hävdas regelbundet genom bete och/eller slåtter. Trampskador ska inte förekomma. Ingen skadlig ansamling av förna (t.ex. fjolårsgräs) eller igenväxningsvegetation (framförallt vass) ska finnas vid vegetationsperiodens slut. Enstaka buskar och träd kan förekomma i mycket begränsad omfattning. Näringsstatusen ska vara utan antropogen påverkan. Kärrret ska vara naturligt näringsfattiga, tydligt påverkade av kalk och baskatjoner. Det ska finnas en ständig tillgång på baskatjon-rikt vatten. Kärrrets hydrologi ska vara ostörd och det ska inte finnas några avvattande eller tillrinnande diken eller körspår som medför negativ påverkan.

Grundvattenytan ska variera naturligt och vara hög under större delen av året. Vegetationen ska vara karaktäristisk för rikkärr, med en artrik flora och fauna. Typiska arter av kärlväxter såsom ängsstarr, näbbstarr, ängsnycklar, kärrknipprot, gräsull och majviva ska förekomma allmänt – rikligt. Bottenskiktet ska ha en allmän – riklig förekomst av brunmossor och typiska arter så som späd skorpionmossa, kalkkällmossa och källtuffmossa. Inslag av vitmossor kan

förekomma.

Bevarandetillstånd

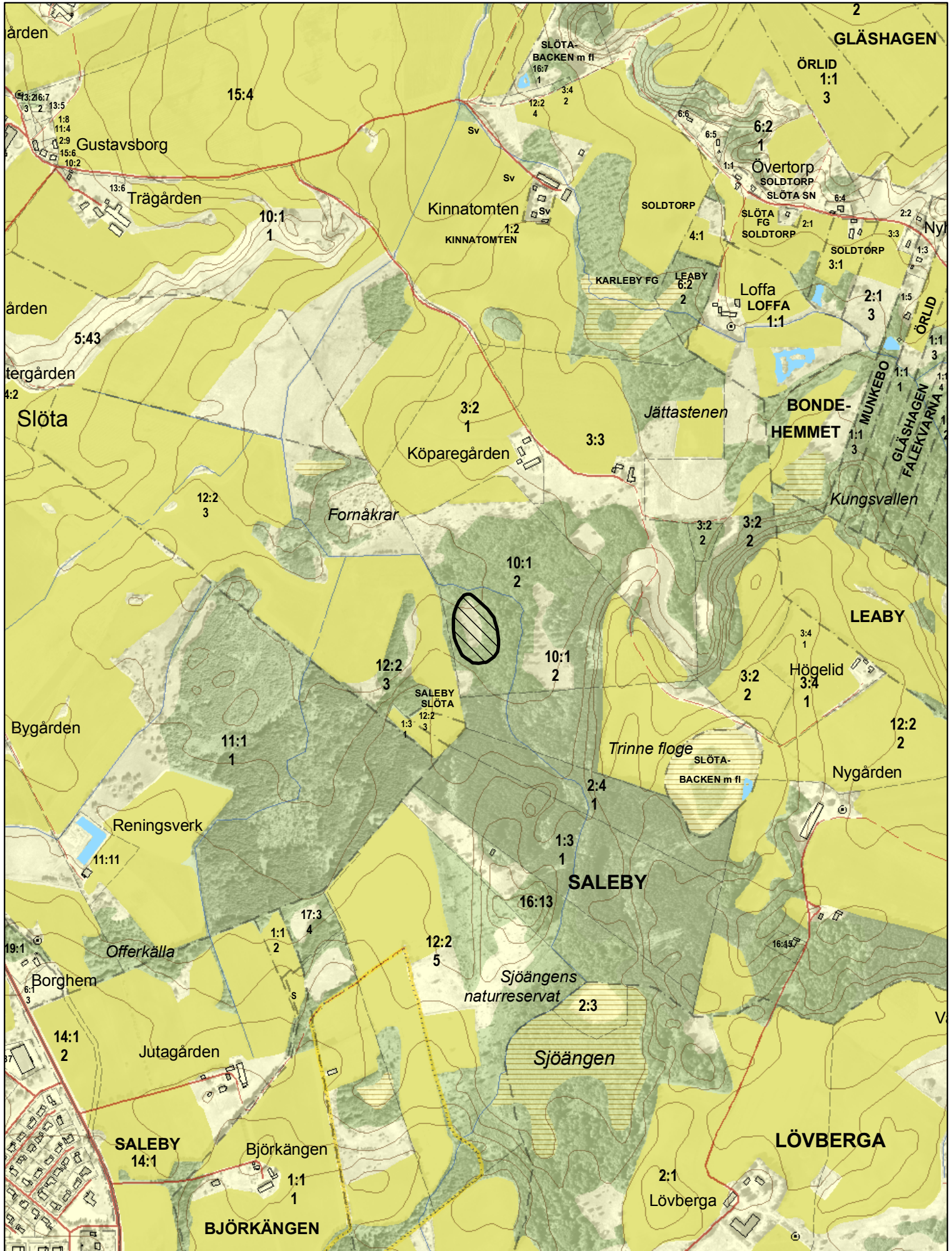
Rikkärrets bevarandetillstånd är inte gynnsamt. Det krävs ytterligare insatser i form av röjning av igenväxningsvegetation, eventuellt behöver också betestrycket öka, alternativt att kompletterande slåtter genomförs. Gräsmarksuppföljningen 2015 visar dock att trots förekomst av viss igenväxningsvegetation är förekomsten av typiska arter i kärret god. I takt med fortsatt hävd och kompletterande röjningsinsatser har dock floran möjlighet att utvecklas ytterligare och förekomsten av typiska arter bedöms bli ännu bättre.

Dokumentation

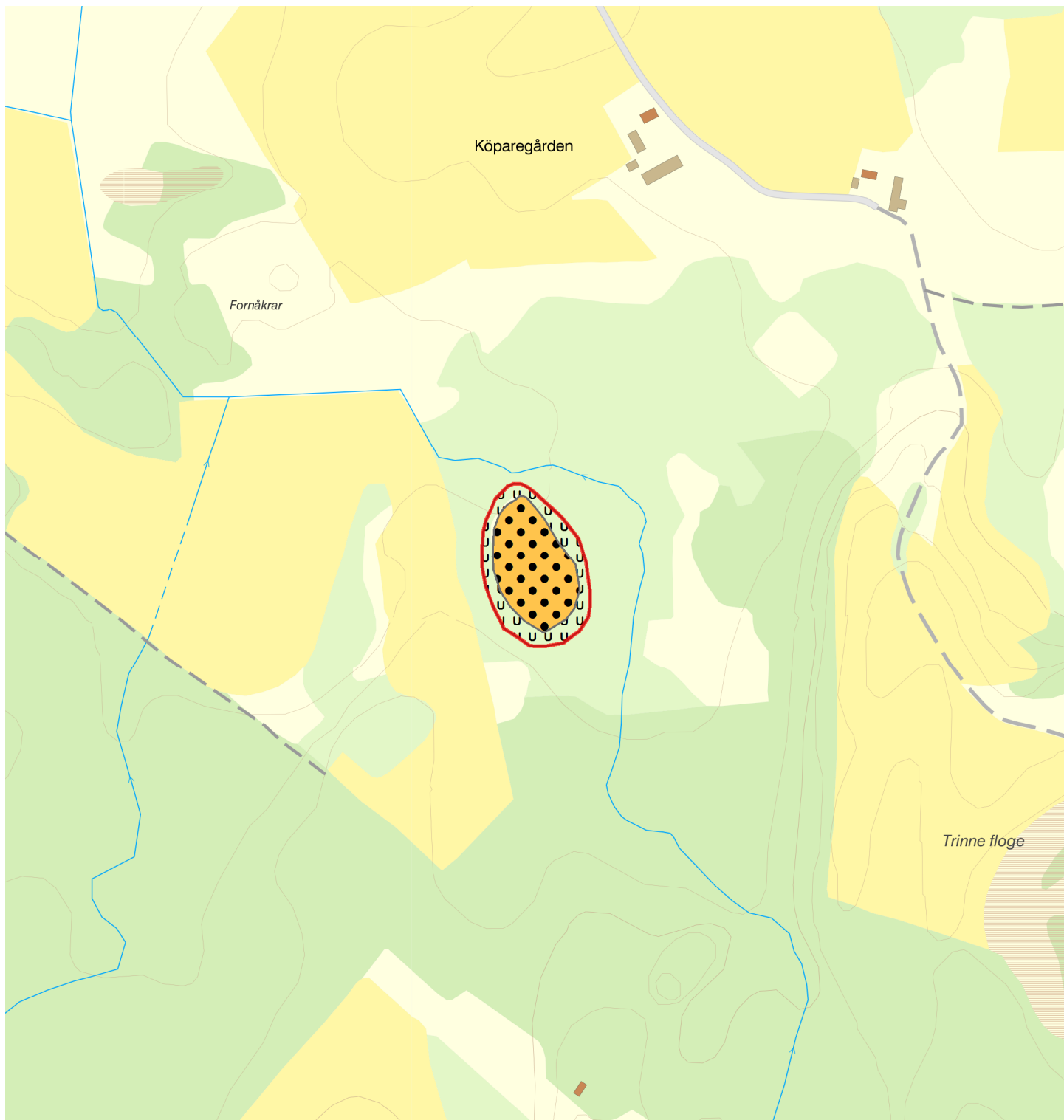
- Artportalen. ArtDatabanken SLU. www.artportalen.se. Uttag 2016-02.
- Jordbruksverket, 2005. Ängs- och betesmarksinventeringen 2002-2004. Objektrapport
- Länsstyrelsen i Skaraborgs län. Områden av riksintresse för naturvård och friluftsliv samt områden med geografiska bestämmelser.
- Länsstyrelsen i Skaraborgs län. Värdefulla odlingslandskap i Skaraborgs län.
- Länsstyrelsen i Skaraborgs län. 1991: Våtmarker i Skaraborgs län. Del 1. Medd. 2/91.
- Länsstyrelsen i Skaraborgs län. 1995. Biotopskydd inom fastighet Saleby 10:1 i Falköpings kommun. Beslut 1995-02-20.
- Länsstyrelsen Västra Götaland. Uppföljning av gräsmarker i skyddade områden 2005 och 2015. Arbetsmaterial.
- Nationell bevarandeplan för odlingslandskapet (National Conservation Plan for the Agricultural Landscape). ISBN 91-620-4815-5.
- Naturvårdsverket. Art- och naturtypsvisa vägledning. www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledning/Natura-2000/. 2016-02.

Bilagor

- Bilaga 1. Karta över Natura 2000-områdets avgränsning
- Bilaga 2. Natura 2000-naturtypskarta

0 125 250 500 Meters

Natura 2000-naturtypskarta, Slöta Trädgården SE0540178 Falköping kommun

 Natura 2000
Habitatdirektivet

 7230 - Rikkärr

 Utvecklingsmark, icke
Natura-naturtyp

Utvecklingsmarken består idag av lövsumpskog men skulle på sikt kunna restaureras till öppet rikkärr.

© Länsstyrelsen i Västra Götalands län
© Lantmäteriet Geodatasamverkan

0 50 100 150 Meter

Skala (i A4): 1:5 000

